

KARAKTERISTIKE NOGOMETNE IGRE U STSTAVU 1-4-3-3

Jusup, Dorian

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Kinesiology / Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:117:513769>

Rights / Prava: [Attribution-NoDerivatives 4.0 International/Imenovanje-Bez prerada 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-22**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of Kinesiology, University of Zagreb - KIFoREP](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
KINEZILOŠKI FAKULTET**

Dorian Jusup

**KARAKTERISTIKE NOGOMETNE IGRE U
SUSTAVU 1-4-3-3**

diplomski rad

Zagreb, rujan, 2024.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

DIPLOMSKI RAD

Sveučilište u Zagrebu

Kineziološki fakultet

Horvaćanski zavoj 15, 10000 Zagreb, Hrvatska

Naziv studija: Kineziologija; **smjer:** Kineziologija u edukaciji i ... (npr. Plivanje)

Vrsta studija: sveučilišni

Razina kvalifikacije: integrirani prijediplomski i diplomski studij

Studij za stjecanje akademskog naziva: sveučilišni/na magistar/magistra kineziologije u edukaciji i smjer...(npr. sveučilišni/sveučilišna magistar/magistra kineziologije u edukaciji i plivanju (univ. mag. cin.)

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Kineziologija

Vrsta rada: Znanstveno-istraživački/Stručni rad

Naziv diplomskog rada: je prihvaćena od strane Povjerenstva za diplomske radove Kineziološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u akademskoj godini (npr. 2022./2023.) dana (npr. 20. veljače 2023.).

Mentor: prof. dr. sc / izv. prof. dr. sc. / doc. dr. sc. *Ime i prezime*

Pomoć pri izradi: *Ime i prezime, zvanje*

Karakteristike nogometne igre u sustavu 1-4-3-3

Dorian Jusup, 0034078033

Sastav Povjerenstva za ocjenu i obranu diplomskog rada i diplomskog ispita:

1. izv. prof. dr. sc. Valentin Barišić	Predsjednik - mentor
2. izv. prof. dr. sc. Katarina Ohnjec	član
3. doc. dr. sc. Ivan Karakan	član
4. izv. prof. dr. sc. Tomica Reš	zamjena člana

Broj etičkog odobrenja:

Rad je u tiskanom i elektroničkom (pdf format) obliku pohranjen u Knjižnici Kineziološkog fakulteta, Horvaćanski zavoj 15, Zagreb

BASIC DOCUMENTATION CARD

DIPLOMA THESIS

University of Zagreb

Faculty of Kinesiology

Horvacanski zavoj 15, 10000 Zagreb, Croatia

Title of study program: Kinesiology; course Kinesiology in Education and ... (for example Swimming)

Type of program: University

Level of qualification: Integrated undergraduate and graduate

Acquired title: University Master of Kinesiology in Education and...(for example Swimming)

Scientific area: Social sciences

Scientific field: Kinesiology

Type of thesis: Scientific-research/Professional work

Master thesis: has been accepted by the Committee for Graduation Theses of the Faculty of Kinesiology of the University of Zagreb in the academic year (e.g.2022/2023) on (e.g. February 20, 2023).

Mentor: *Name and surname*, PhD, prof. / associate prof. / assistant prof.

Technical support: *Name and surname*, title

Characteristics of football game in system 1-4-3-3

Dorian Jusup, 0034078033

Thesis defence committee:

1.	<i>Valentin Barišić</i> , PhD, prof. / associate prof. / assistant prof.	chairperson-supervisor
2.	<i>Katarina Ohnjec</i> , PhD, prof. / associate prof. / assistant prof.	member
3.	<i>Ivan Karakan</i> , PhD, prof. / associate prof. / assistant prof.	member
4.	<i>Tomica Reš</i> , PhD, prof. / associate prof. / assistant prof.	substitute member

Ethics approval number:

Printed and electronic (pdf format) version of thesis is deposited in Library of the Faculty of Kinesiology, Horvacanski zavoj 15, Zagreb

Ovim potpisima se potvrđuje da je ovo završna verzija diplomskog rada koja je obranjena pred Povjerenstvom, s unesenim korekcijama koje je Povjerenstvo zahtijevalo na obrani te da je ova tiskana verzija istovjetna elektroničkoj verziji predanoj u Knjižnici.

Mentor:

izv. prof. dr. sc. Valentin Barišić

Student:

Dorian Jusup

KARAKTERISTIKE NOGOMETNE IGRE U SUSTAVU 1-4-3-3

Sažetak

Nogomet predstavlja sportsku aktivnost koja se sastoji i u kojoj se naizmjenično ponavljaju jednostavne i složene strukture gibanja i strukture situacija koje se mogu izvoditi u bilo kojem trenutku nogometna igre i na bilo kojem dijelu nogometnog terena, a može ih izvoditi pojedinac, skupina igrača ili cijela ekipa. Sukladno tome postoje različite taktičke varijante koje ekipe primjenjuju u različitim nogometnih sustavima kako bi stekli prednost i na kraju nadigrali protivnika unutar predviđenog vremena nogometne igre. Primarna svrha ovoga rada je predočiti osnove nogometne igre u sustavu 1-4-3-3 te prezentirati i objasniti obilježja pojedinih igračkih pozicija, ali ujedno i obratiti pozornost na druge, različite nogometne sustave koji se koriste ili koji su se koristili kroz povijest nogometne igre.

Ključne riječi

Nogomet, nogometna igra, obilježja igrača, povijest nogometa, nogometni sustavi, sustav 1-4-3-3

CARACTERISTICS OF FOOTBALL GAME IN SYSTEM 1-4-3-3

Abstract

Football is a sport activity which contains number of simple and complex movements that can be presented by individuals, group of players or the whole team through structural movement and situational movement at any moment during the football match and on any part of football field. Regarding to that, there are numbers of tactical varieties in different football systems which teams can do to gain advantage and secure the victory over the opposing team. The main purpose of this thesis is to present basics of football 1-4-3-3 system, present and explain characteristics of players on different positions in system 1-4-3-3, look in football history throughout development of football game and present different systems that were used or are still used till this day.

Key words

Football, football game, characteristics of players, history of football, football systems, system 1-4-3-3

SADRŽAJ:

1.	UVOD.....	8
2.	POVIJEST NOGOMETA.....	10
3.	RAZVOJ SUSTAVA NOGOMETNE IGRE.....	13
3.1.	T-sustav.....	15
3.2.	Piramida 1-2-3-5.....	16
3.3.	“WW” Sustav.....	17
3.4.	“WM” Sustav.....	18
3.5.	Totalni nogomet.....	20
3.6.	Catenaccio.....	21
3.7.	Sustav 1-4-2-4.....	22
4.	SUVREMENI SUSTAVI NOGOMETNE IGRE.....	23
4.1.	Sustav 1-3-4-3.....	24
4.2.	Sustav 1-4-4-2.....	26
4.3.	Sustav 1-4-5-1.....	28
4.4.	Sustav 1-4-2-3-1.....	30
4.5.	Sustav 1-3-5-2.....	32
4.6.	Sustav 1-4-1-4-1.....	34
5.	KARAKTERISTIKE NOGOMETNOG SUSTAVA 1-4-3-3.....	36
6.	OBILJEŽJA IGRAČA U SUSTAVU 1-4-3-3.....	39
6.1.	Vratar.....	39
6.2.	Središnji braniči.....	40
6.3.	Krilni braniči.....	41
6.4.	Defanzivni vezni igrač.....	42
6.5.	Ofenzivni vezni igrači.....	43
6.6.	Krilni napadači.....	44
6.7.	Središnji napadač.....	45
7.	ZAKLJUČAK.....	46
8.	LITERATURA.....	47
9.	PRILOZI.....	49

1. UVOD

Nogomet pripada grupi tjelesnih aktivnosti koje se nazivaju sportske igre. Nogomet je jedan od najpopularnijih sportova na svijetu u kojem se međusobno nadmeću dvije ekipe sa ciljem postizanja većeg broja zgoditaka u odnosu na protivničku ekipu. Kao i svaki drugi sport, tako se i nogomet igra prema precizno utvrđenim pravilima i normama na terenu odnosno nogometnom igralištu, čije dimenzije mogu imati sljedeće mjere: dužina 100-110 metara i širina 65-75 metara. Kao što je prethodno spomenuto da se na nogometnoj utakmici suprotstavljaju dvije nogometne ekipe, svaka od tih dviju ekipa je sastavljena od točno utvrđenog broja igrača, odnosno 10 igrača uz dodatak vratara što nam govori da se na nogometnom terenu nalazi ukupno 11 igrača jedne nogometne ekipe odnosno uz dodatak i igrača druge nogometne ekipe dolazimo do brojke od ukupno 22 igrača na nogometnom terenu. Nogometna utakmica je podijeljena na dva dijela odnosno 2 poluvremena koja imaju vremensko trajanje od 45 minuta uz 15 minuta pauze između poluvremena. Da bi se nogometna utakmica odvijala po pravilima i normama te da se omogući fair i korektno nadmetanje dviju nogometnih ekipa zaduženi su suci kojih ima 4 i podijeljeni su tako da imamo glavnog suca koji se kreće po terenu zajedno sa igračima i kojemu je cilj označiti svako nepravilno zaustavljanje protivničkog igrača, 2 pomoćna suca koji se kreću uzduž out-linije jedne polovice nogometnog igrališta i kojima je cilj označiti kad se igrač nalazi u „off-side“ poziciji te kao zadnji sudac koji se nalazi na nogometnoj utakmici je 4. sudac koji se nalazi između klupa za rezervne igrače i stručni stožer nogometnih ekipa i kojemu je cilj održavati miran i korektan odnos suprotstavljenih ekipa, provoditi izmjene igrača te sugerirati koliko će se vremena igrati sudačka nadoknada.

Nogomet kao jedan od najpopularnijih sportova na svijetu je ujedno i jedan od najzahtjevnijih sportova koji zahtijeva visoku tehničko-taktičku pripremu te visoku razvijenost funkcionalnih i motoričkih sposobnosti. Da bi se to ostvarilo te da bi se igrači što bolje i kvalitetnije pripremili i osposobili za natjecanje provode se vrlo zahtjevne pripreme na kojima igrači razvijaju bitne dimenzije treniranosti koje će im omogućiti postizanje vrhunskih sportskih rezultata na velikim natjecanjima. Nogomet je ekipni sport što nam govori da uspjeh nogometne ekipe ovisi o svim igračima, njihovim sposobnostima i kvalitetama, taktičkom znanju i taktičkom djelovanju u određenom nogometnom sustavu.

Prema Barišić, (2007) "Nogometna igra je kompleksna agonistička kineziološka aktivnost koja pripada skupini polistrukturalnih acikličkih gibanja, a obilježava je varijabilitet motoričkih radnji kojima se igra realizira i kojima igrači postižu osnovne ciljeve igre: postizanje pogotka i pobjedu."

Nogomet, kao sport je znatno napredovao kroz povijest u tehničkim ali i taktičkim komponentama. U prošlosti se nije davala velika značajnost sustavima nogometne igre te igrači nisu imali jasno definirane pozicije i zadatke tijekom nogometne utakmice. U suvremenom nogometu sve je više pažnje usmjereno na taktičko djelovanje kako pojedinih igrača tako i ekipa u cjelini. Priprema odnosno plan taktičkog djelovanja direktno ovisi o protivniku odnosno plan taktičkog djelovanja sadrži one programe koji ne odgovaraju protivniku i čijom će se primjenom izboriti prednost nad protivnikom.

Nogomet, kao kolektivni sport se sastoji od igrača koji se dijele prema poziciji njihovog taktičkog djelovanja te prema tome imamo: vratare, obrambene igrače, vezne igrače i napadače. Da bi igrači što bolje obavljali svoje zadatke na nogometnom terenu osim kvalitetne pripreme važan je i timski duh, komunikacija između samih igrača te podređenost kolektivu. Da bi se to ostvarilo, kako u raznim drugim sportskim granama pa tako i u nogometu su prisutni sportski psiholozi koji su uključeni u rad sportaša kako bi psihički bili na visokoj razini.

Uspjeh u nogometu ovisi o pripremljenosti igrača, uigranosti ekipe te koheziji koja vlada unutar ekipe. "Treniranost je složeno sportaševo stanje koje podrazumijeva njegovo: optimalno zdravstveno stanje, visoku razvijenost i poželjnu strukturu funkcionalnih i motoričkih sposobnosti i morfoloških obilježja, vrhunsku tehničku i taktičku pripremljenost te psihičku stabilnost" (Milanović, 2013. str. 162.)

2. POVIJEST NOGOMETA

“Nogomet bismo mogli opisati kao sport star poput same civilizacije” (Radnedge, 2004. str. 11.).

“U historiji nogometne igre razlikujemo dvije etape na putu njenog razvoja. Prvu etapu sačinjavaju razne praigre, za koje postoje vrlo šturi podaci, kod Kineza, Grka, Rimljana te podaci izneseni u raznim analima i ostalim dokumentima koji tretiraju razvoj igara vrlo sličnih nogometu do 1863. godine. Iz ovih anala vidljivo je da su u opisanim igrama sadržani i izvjesni elementi igranja loptom nogama. Druga etapa je razvoj nogometne igre od 1863. godine, kad se ona odvojila od zajedničkog pretka, te se diferencirala potpuno od ragbija i postala samostalna sportska igra.” (Gabrijelić, 1964. str. 27)

Prvi zapisi o nogometu tj. o igri u kojoj se lopta udarala nogama datira u daleku prošlost u Kinu. Tadašnji car Kine Huang-Ti koristio je tu igru u vojničke svrhe, za održavanje fizičke spremnosti vojnika. Cilj te borbene igre je bio da se lopta ugura između dvije bambusove trske svim dijelovima tijela osim rukama. Ta igra se nazivala “Cu-Ki” (Cu-gurati, Ki-lopta). Svrha same igre se mijenjala s vremenom te su različite civilizacije drugačije koristile loptu u svrhu igre. Maje i Asteci su koristili bedra, kukove i natkoljenice kako bi loptu održavali u zraku te je ubacili kroz obruč protivničke ekipe. Ta igra je imala grublji značaj te su kapetanu gubitničke ekipe obrublivali glavu, a krv prinosili bogu sunca kao žrtvu. To nam govori da osim vojne svrhe također je bio prisutan religijski aspekt. Bobena igra “Cu-Ki” prenijela se u Japan gdje su “staru loptu” zamijenili “novom loptom” koja je bila ispunjena zrakom te koja je nosila naziv “kemari”, te joj je cilj bio zadržati loptu u zraku svim dijelovima tijela osim rukama. Nakon njih i u drugim zemljama pojavljuje se slična igra, u Grčkoj, „episkyros“, gdje su se razlikovale dvije igre, s malom punjenom loptom (pilla) i s većom loptom (follis). Igralo se nogama i rukama te je cilj same igre bio prebaciti loptu preko linije protivničke ekipe na terenu koje je bilo označeno s dvije linije, jedna nasuprot drugoj.

U Italiji se spominje igra “harpastum”, nasilna igra koju su igrali Rimljani po uzoru na grčku igru “episkyros”. Iako prema zapisima, kroz talijansku povijest se spominju dvije igre loptom koje su se razlikovale. Jedna se igrala u Padovi te je nosila naziv “Padovanski nogomet”. Bila je vrlo slična današnjoj verziji ragbija te su pravila dozvoljavala igru nogama i rukama. Druga se igrala u Firenci te se razlikovala u odnosu na igru u Padovi. Nogomet je bio privilegirana

aktivnost te se igrao u vrijeme praznika na trgovima. Kao i nogomet u Padovi igralo se rukama i nogama, no s diferenciranim pravilima da se lopta nije smjela nositi već samo udarati.

U Francuskoj se igrala igra “choule” ili “soule” koja se igrala na velike blagdane kao što su Božić i Uskrs te je sastavom nalikovala rimskoj igri “harpastum”.

U Engleskoj gdje se spominje igra koja se igrala rukama i nogama te je bila veoma gruba i nasilna te koju su Engleski kraljevi Edward II. i Edward III. zabranili. Ta igra se nazivala “harpastum”, koju su prvotno osmislili Rimljani ali koja se kasnije prenijela u Englesku. Bila je mješavina ragbija i nogometa te se igrala na ulicama Londona. Opisana je na sljedeći način: “Igrači se dijele u dvije ekipe. Loputa se baca na središnju liniju. Na dva kraja iza područja gdje su bili igrači nalazile su se druge dvije linije (što bi moglo odgovarati današnjim gol linijama), preko kojih igrači trebaju prenijeti loptu, pothvat koji se nije mogao ostvariti bez guranja suparnika na jednu i drugu stranu.” (Radnedge, 2004. str. 12). Igra je bila izrazito popularna ali zbog svoje agresivne i nasilne naravi Engleski trgovci su pisali kralju Edwardu II. da je zabrani što je on i učinio. “Zbog jake buke u gradu uzrokovane trčanjem za velikim loptama iz čega mogu proizaći velika zla koja Bog brani, u kraljevo ime naređujemo i zabranjujemo, uz prijetnju zatočenja da se ta igra u budućnosti nastavi na ulicama grada” (Radnedge, 2004. str. 12). Pod zapovijedima kralja, nogomet se sa ulica grada preselio van gradskih ulica te su se u tom period počela pojavljivati i prva nogometna pravila. Prva pravila po kojima se počeo igrati nogomet bila su da ekipe broje 20-30 igrača na ograničenom prostoru sa golovima širine 10 koraka. Pojavljivanjem pravila rezultiralo je povećanom popularnošću same igre te se u drugoj polovici 19. st. počinju osnivati prvi nogometni klubovi (1855. Sheffield club i i 1862. Notts Country). Osnivanjem klubova javlja se potreba za definiranjem jasnih pravila ali i krovne organizacije koja će biti zadužena za unapređenje nogometa.

Na sastanku održanom 1863. godine u Londonu osnovan je nogometni savez “ The Football Association” koji je te iste godine osmislio prva konkretna pravila nogometne igre. “Prva pravila nogometne igre odštampana su u velikom izdanju na 5-6 strana. U njima su se osjećali još neki prizvuci ragbija, no u sljedećim godinama i ovi ostaci ostataka su isčezli. Određena je veličina igrališta 200x100 jardi te razmak između vratnica 7,28m. Gornje prečke nije bilo, svako igranje rukom bilo je zabranjeno, ali i ono glavom. Protivnika se moglo napasti samo ramenom, prsima ili trupom, ali bez upotrebe nogu i ruku. Strane su se mijenjale poslije svakog pogotka. Određen je i broj igrača – 11 sa svake strane.” (Gabrijelić, 1964. str. 37). Godina 1863. može smatrati početkom nove etape u razvoju nogometa.

Prema Hodak i Botunac (2006.) neka od prvih službenih pravila koja su se pojavila tijekom 19. st., točnije 1895. godine, te koja su služila kao okosnica za unapređenje same nogometne igre su bila:

- 1) Gol se priznaje kad lopta prođe između vratnica. Lopta u gol ne smije biti unesena ili ubačena rukom.
- 2) U polju se smije igrati rukom, ali se lopta odmah mora spustiti na zemlju.
- 3) Naprijed ili natrag dopušteno je igrati samo nogama.
- 4) Dok lopta leti zrakom ne smije se zaustaviti nogama.
- 5) Kad lopta izađe preko crte sa strane, u igru je ubacuje onaj igrač koji je skrivio što je lopta izašla iz igre.
- 6) Kad lopta prijeđe golnu crtu, u igru je ubacuje igrač momčadi čiju je crtu prešla.
- 7) Igraču u kojega je lopta, niti jedan igrač ne smije biti bliže od šest koraka.
- 8) Igrač je izvan igre (off-side ili zaleđe) kad je bliži protivničkom голу.

Određene osobe su imale izrazit značaj za razvoj nogometna igre kakvu poznajemo danas, jedna od njih je Thomas Arnold. Kao ravnatelj škole u Rugby-ju poticao je da se učenici više bave sportom kao izvor kretanja koje može utjecati na različite slojeve i kvalitetu čovjekova života. Jedan od sportova za koji se zastupao bio je tada “pučki nogomet”. Agresivna igra bez pravila i bez nadzora stručnih osoba zbog čega je bila zapostavljena od velikog broja ljudi tj. učenika. Tomas Arnold je odlučio to promijeniti te je sport stavio pod nadzor raznih učitelja čija je prisutnost rezultirala smanjenjem agresivnosti što je dovelo do povećanog broja učenika koji su bili zainteresirani za bavljenje tim sportom. Tadašnja verzija nogometa bila je još uvijek kombinacija dvije sportske grane, rugbyja i nogometa, no povećanom popularnošću same igre odlučilo se utvrditi pravila koja će učenici i sudionici igre pratiti i poštovati. Takve odluke su dovele do natjecanja između raznih škola što je potom rezultiralo podjelom sporta u dvije zasebne grane, rugby i nogomet, koji su se razlikovali prema načinu igre.

“Pravila su se tijekom stoljeća možda promijenila, no zamisao trčanja za loptom ostao je najpostojaniji oblik zabave za ljude.” (Radnedge, 2004. str. 12).

3. RAZVOJ SUSTAVA NOGOMETNE IGRE

Prema Marković i Bradić (2008) nogometna igra se može opisati kao kompleksna aktivnost acikličkog intervalnog karaktera. Tijekom nogometne igre neprekidno se izmjenjuju faza napada i faza obrane. Fazu napada možemo podijeliti na tri podfaze:

- 1) Faza otvaranja
- 2) Faza središnjice
- 3) Faza završnice

Faza napada započinje onog trenutka kada momčad dođe u posjed lopte na bilo kojem dijelu igrališta uslijed greške protivnika ili njezinim oduzimanjem protivniku. Cilj faze napada je postići pogodak. U njoj sudjeluju svi igrači momčadi koji realiziraju protok lopte, ali i protivnički igrači koji ometaju organizaciju i realizaciju napada.

Fazu obrane možemo podijeliti na:

- 1) Uža zona obrane
- 2) Središnja zona obrane
- 3) Šira zona obrane

Faza obrane započinje u trenutku kada momčad izgubi loptu i protivnik dođe u njezin posjed na bilo kojem dijelu igrališta. Tada svi igrači preuzimaju obrambene uloge ovisno o pozicijama osnovnog rasporeda u momčadi. (Marincel, 2015).

Kroz povijest nogometa kao sportske igre, konstantno se pojavljuju i usavršavaju različiti sustavi odnosno različito pozicioniranje i djelovanje igrača na nogometnom igralištu koji imaju svoju taktičku svrhu prilikom taktičkog djelovanja sa ciljem nadigravanja protivnika i onemogućavanja protivničkog taktičkog djelovanja. Sustav podrazumijeva raspored igrača na terenu ali i njihove specifične zadatke koji se mogu mijenjati tijekom faze igre na temelju djelovanja samog protivnika tj. prilagoditi se zahtjevima nogometne igre. Važno je napomenuti da je raspored igrača na terenu samo početna, osnovna formacija koja igračima nameće specifične zadatke kako u obrani tako i u napadu odnosno prilikom tranzicije iz jedne faze u drugu. Sustav igre znači da postoje određene zakonitosti, odnosi i dogovorene linije kretanja koje svi igrači jedne momčadi poštuju i kojih se pridržavaju sve do kraja natjecateljske aktivnosti ili se prilagođavaju natjecateljskim uvjetima i djelovanjima protivnika.

Prema Bašić i sur. (2015, str. 91) “Karakteristike dobrog sustava nogometne igre jesu:

- 1) Jednostavnost i prilagođenost sposobnostima, osobinama i znanjima igrača,
- 2) Uravnotežen odnos između obrane, tranzicije i napada,
- 3) Elastičnost (izmjena uloga igrača tijekom igre),
- 4) Ravnomjerna raspodjela zadataka na sve igrače jedne nogometne momčadi, pri čemu valja respektirati individualne kvalitete pojedinca,
- 5) Omogućavanje prijenosa težišta igre u pojedinim fazama i podfazama tijekom igre”

U nogometnim počecima nije bilo jasno definiranih sustava po kojemu su se igrači kretali po terenu te imali određene zadatke. Svi igrači su sudjelovali u obrani i napadu te su nastojali što prije doći do lopte što bi značilo da su pobjeđivali brži i jači igrači. Uzimajući u obzir da u nogometnim počecima nisu postojali jasno definirani sustavi nogometne igre utakmice su završavale sa velikim rezultatima odnosno velikim brojem pogodaka kako jedne ekipe tako i druge, protivničke ekipe. Širenjem nogometne igre i povećanjem broja nogometnih momčadi dolazi do potrebe za kreiranjem prvih “primitivnih” sustava igre. Krajem 19.st. igrači se počinju postavljati na terenu prema određenim pravilima te prema njihovim zadacima na terenu. Također je potrebno uzeti u obzir karakteristike samih igrača odnosno njihove sposobnosti, osobine ali i nogometno znanje koje rezultira pojavom obrambenih i veznih igrača.

“Baratanje loptom nogama i glavom iziskuje specifičan način osnovnih kretnji kao što su trčanje, startna brzina, sposobnosti promjene pravca kretanja, specifična okretnost na zemlji i u zraku itd. To sve zajedno daje veoma veliko bogatstvo i raznolikost kretnji i upravo to čini nogomet posebno privlačnim i interesantnim.” (Gabrijelić, 1964, str. 12)

3.1. T-sustav

Poznato je da su engleski klubovi, kao prvi osnovani nogometni klubovi, počeli koristiti sustav igre sa jednim obrambenim i jednim veznim igračem. Na temelju toga, prvi sustav koji se pojavio naziva se „T-sustav“ te je podrazumijevao jednog vratara, jednog obrambenog igrača i 9 igrača koji su se nalazili u vodoravnoj liniji ispred njih. Ovakav sustav se pojavio sredinom 60-ih godina 19.st. gdje su igrači mogli koristiti ruke kako bi primirili nadolazeću loptu što je bio olakšavajući faktor za obrambene igrače. Nakon par godina, točnije 1870. uvedeno je pravilo koje je dopuštalo igranje glavom i zabranjivalo zaustavljanje lopte rukama. Kako se kvaliteta nogometne igre podizala tako se javljala potreba da se ekipe usavrše i unaprijede u svim fazama igre, obrani, napadu i tranziciji te su stoga s vremenom nogometni klubovi počeli mijenjati sustav nogometne igre tj. počeli su povećavati broj obrambenih ali i veznih igrača na način da se smanji broj napadača. Na temelju toga počeli su se javljati različite varijacije T-sustava odnosno sa različitim, smanjenim brojem napadača u odnosu na prvotnu zamisao sa 9 igrača u vodoravnoj liniji. Pa se tako javljaju različite formacije kaon pr. 1-2-8; 1-1-2-7; 1-2-1-7...

Prikaz 1. sustav igre 1-1-9 ("T-sustav")

3.2. Piramida 1-2-3-5

Sustav sa “pet u liniji” prvi put je počela koristiti nogometna momčad Sveučilišta u Cambridge-u godine 1883. Sastojao se od dva obrambena igrača, tri igrača u veznom redu te pet napadača. Kao inovacija u svijetu nogometa ovaj sustav doveo je do ravnoteže između obrane i napada u kontekstu da je momčad imala podjednak broj igrača u fazi obrane i fazi napada. Piramidni sustav se razlikovao od ostalih svojevremenih sustava po tome što je zahtijevao igrača u veznom redu koji bi trebao pomagati igračima u fazi napada, taj igrač se nazivao “centarhalf”. Tako je stvoren “novi” tip igrača koji je sudjelovao u fazi obrane ali i u izgradnji napada te se zahtijevalo da taj igrač ima izuzetno visoku razinu sposobnosti te je nazivan “organizator igre”. Postavu je činio golman, dva obrambena igrača, tri vezna igrača te pet napadača. Napad je bio podijeljen tako da su se igrači mogli nazivati prema mjestu u napadu na kojem igraju: desni krilni napadač, lijevi krilni napadač, desni povučeni napadač, lijevi povučeni napadač te središnji napadač. S vremenom sustav pod nazivom “pet u jednoj liniji” promijenjen je u “klasični sustav” zbog ravnotežnog djelovanja obrane i napada, ali i zbog činjenice da je bio opće prihvaćen u to vrijeme nogometa (Molnar, Radislav, 2012. str. 15). Od nogometnih klubova ovaj sustav prvi je počeo koristiti Blackburn Rovers F.C.

Prikaz 2. sustav igre 1-2-3-5 (“Piramida”)

3.3. “WW” Sustav

Menadžer londonskog nogometnog kluba “Arsenal” Herbert Chapman je 1925. godine stvorio novi sustav koji se počeo masovno primjenjivati od strane drugih nogometnih klubova po cijelome svijetu, prvenstveno iz razloga jer je donio izvrsne rezultate nogometnom klubu “Arsenal” koji ga je ujedno prvi počeo primjenjivati. Unikatnost “WW” sustava je bila da su dva igrača iz napada povučena u obranu čime se popunio prazan prostor između napadačkih i obrambenih igrača. Sa takvim potezom nogometne ekipe su dobile na kreativnosti i potpunosti na svim dijelovima terena pošto se dobio bolji raspored igrača koji su bili raspoređeni u četiri linije. Ono što je prvenstveno donijelo prednost ekipama je to da je “centarhalf” odnosno „organizator igre“ dobio više pomoći od strane suigrača u smislu gdje nije bio usamljen u svojim zamislima i kreacijama jer se nalazio između igrača faze obrane i igrača faza napada. “WW” sustav nije bio samo inovacija nogometne igre u pogledu novog sustava, već je donio prekretnicu u timskom radu jer su svi igrači na terenu morali djelovati zajedno i usklađeno kako bi održali ravnotežu između faze obrane i faze napada te organizatorske sposobnosti nisu ovisile samo o jednom igraču već o sposobnostima i osposobljenosti cijele ekipe. Faza obrane se i dalje igrala zonski (Molnar, Radislav, 2012).

Prikaz 3. sustav igre “WW”

3.4. "WM" Sustav

"WM" formacija ili raspored igrača na terenu koji se može nazvati ujedno i sustav "tri beka" je inicirao 1929. godine menadžer londonskog nogometnog kluba "Arsenal" Herbert Chapman. Sustav se bazirao prvenstveno na čuvanju protivničkih krilnih napadačkih igrača i središnjeg napadača. Svojevremeno sustav je bio izvedenica iz "WW" sustava tako da su se dva zadnja igrača postavili uz aut linije, a defanzivni vezni se postavio između njih sa ciljem čuvanja protivničkog centralnog napadača što je rezultiralo nazivom "tri beka". Uspoređujući "WM" sustav sa prethodnim "WW" sustavom gdje se obrana igrala zonski, u "WM" sustavu dolazi do promjene te se počinje igrati obrana "čovjek na čovjeka" što rezultira smanjenom kreativnošću protivničkih napadačkih igrača te ih se prisiljava na grupno taktičko djelovanje u smislu promjene mjesta te odvođenje obrambenih igrača sa ciljem otvaranja prostora za igrače iz drugih linija.

Raspored i zadaci igrača u "WM" sustavu su bili:

- 1) oba beka igraju pored aut linije, a zadatak je da čuvaju protivnička napadačka krila
 - 2) CM je u istoj liniji sa bekovima, a zadatak je čuvanje protivničkog središnjeg napadača
 - 3) oba beka pokrivaju polutke
 - 4) glavni napadači su dva krila i središnji napadač
- (Molnar, Radoslav, 2012. str. 20).

Ključni faktori za uspješnu "WM" formaciju su:

- 1) trkački kapaciteti na visokoj razini (potrebna je bila Velika trka za loptom i bez lopte kako bi se pokrili dijelovi terena),
- 2) igrači su morali biti tehnički na visokoj razini sa dobrim čuvanjem lopte od protivnika, sa točnim pasevima,
- 3) kreativnost igrača u napadu te sloboda kretanja u zadnjoj polovici igrališta (Gospić, 2021).

“WM” sustav je imao razne varijacije koje su proizašle iz “WM” sustava:

- 1) “Bunker”: defanzivno orijentirana formacija sa glavnim ciljem sprječavanja protivničke ekipe da postigne pogodak dok se u fazi napada oslanja na individualne sposobnosti napadačkih igrača (Molnar, Radislav, 2012.).
- 2) “Brava”: defanzivno orijentirana formacija sa zonskim igranjem obrane dok u fazi napada sudjeluju 3-4 igrača sa unaprijed definiranim kretnjama i akcijama (Molnar, Radislav, 2012.).
- 3) “Bedem”: jednostavna defanzivna formacija koja se prvi put počinje primjenjivati u Italiji i u kojoj se ekipa brani sa 7-8 igrača, a napada sa 3-4 igrača (Molnar, Radislav, 2012.).
- 4) “Beton”: prvi put se pojavljuje u Francuskoj sa glavnim zadatkom stjecanja kontrole u sredini terena te su igrači raspoređeni u 4 linije. Obrana se igrala zonski, a središnji obrambeni igrač je imao slobodu kretanja (Molnar, Radislav, 2012.).

Prikaz 4. sustav igre “WM”

3.5. Totalni nogomet

Ovakav oblik nogometne igre odnosno formacije je zahtijevao od igrača kvalitetno i svrsihodno preuzimanje svake uloge bilo kojeg igrača na terenu. Temelj ovakvog sustava je položio Jack Reynolds, trener nogometnog kluba „Ajax“. Redefiniranje i unapređenje ovakvog načina igranja proveo je Rinus Michels, svojevremeno igrač pod vodstvom Jack Reynolds-a, koji je nakon igračke karijere postao trener nogometnog kluba „Ajax“ te izbornik nizozemske reprezentacije tijekom 70-ih godine prošlog stoljeća. Glavna karakteristika ovakvog sustava je da igrač koji napusti svoju prvotnu poziciju na terenu zamijeni jedan od njegovih suigrača zadržavajući prvotnu zamišljenu formaciju. Tijekom takvog kretanja i promjene mjesta igrača svaki igrač je mogao dati svoj maksimum i kvalitetno zamijeniti drugog igrača na različitim napadačkim, veznim ili obrambenim pozicijama. Uspjeh sustava „totalni nogomet“ ovisi o prilagodljivosti svakog igrača unutar momčadi, njegovim sposobnostima i karakteristikama te da svaki igrač može kvalitetno odgovoriti na tehničke i taktičke zahtjeve različitih pozicija na terenu. Odraž na protivnika je bio takav da su se teško nosili sa pritiskom koji je momčad radila odmah nakon izgubljene lopte, ne dopuštajući razvoj igre što je često rezultiralo povratkom lopte u posjed (Gospić 2021.)

3.6. Catenaccio

Izraz „catenaccio“ korijene vuče iz Italije te se u odnosu na druge taktičke zamisli, kao npr. „totalni nogomet“ koji se lansirali Nizozemci i koji se bazirao na napadačkim varijacijama i slobodi igrača, fokusirao na izgradnji čvrste obrambene baze od koje sve započinje te na temelju koje su Talijani postizali značajne internacionalne rezultate. Začetnik sustava je bio Argentinac Helenio Herrera tijekom šezdesetih godina 20. stoljeća. „catenaccio“ je obrambeni sustav koji se temelji na izrazima „man-marking“ odnosno igra „čovjek na čovjeka“. Glavna inovacija ovog sustava je pozicija „libero“ koja se odnosi na igrača iza dva središnja obrambena igrača te čija je uloga pokrivanje njihovih leđa te korekcija njihovih propusta ili pogrešaka. Kao obrambeno fokusirani sustav svoje napadačke akcije temeljile su se na kontrama te drugim loptama. Iako je primarna zadaća „libera“ u ovom sustavu zaustavljanje protivničkih napada te ispravljanje pogrešaka svojih obrambenih igrača od njega su započinjale i napadačke akcije. Pojavom novog sustava „totalni nogomet“ „catenaccio“ gubi na važnosti i dominaciji obrambene faze jer sloboda koju su imali igrači u sustavu „totalni nogomet“ te promjena mjesta igrača zbunjivala je igrače u „catenaccio“ sustavu te je bio jako teško ili gotovo nemoguće igrati obranu „čovjek na čovjeka“ koja je bila prvotna ideja tog sustava.

Prikaz 5. sustav igre "Catenaccio"

3.7. Sustav 1-4-2-4

Sustav 1-4-2-4 se može smatrati pretečom i začetkom stvaranja i korištenja modernih sustava nogometne igre koje danas poznajemo. Usavršavanjem „WM“ sustava dolazi do diferencijacija zadataka igrača koja se naročito uočava u igri mađarske reprezentacije u godini 1954. kada počinju primjenjivati „plitku formaciju“ odnosno sustav igre sa četiri beka, odnosno sustav koji je danas poznat kao 1-4-2-4. Zbog čvrste obrane u „WM“ sustavu napadači protivničkih momčadi su bili primorani individualno tražiti rješenja te zbog guste obrane su najčešće koristili prostor na krilnim pozicijama. Zbog takvih akcija igra centralnog napadača je gubila na važnosti te je igrač samostalno morao napuštati svoju poziciju i morao se vraćati natrag u svoju polovicu kako bi pomogao organizirati napad. Takvim kretnjama centralnog napadača prvi put se javlja pojam „lažna devetka“. Kao odgovor protivničkih ekipa na tako postavljen napad obrambeni igrači kreiraju novi raspored na terenu sa četiri obrambena igrača u istoj liniji odnosno 1-4-2-4. Sustav 1-4-2-4 popularnost je stekao zahvaljujući reprezentaciji Brazila koja je u takvom sustavu 1958. osvojila svjetsko prvenstvo u Švedskoj te četiri godine kasnije, odnosno 1962. u Čile-su. Prema Molnar i Radosav (2012) postoji više varijanti sustava 1-4-2-4 koja može biti orijentirana pretežito na obranu i to u formaciji 1-4-4-2 ili na napad u formacijama 1-3-3-4, 1-2-4-4 ili 1-4-3-3.

Prikaz 6. sustav igre 1-4-2-4

4. SUVREMENI SUSTAVI NOGOMETNE IGRE

Razvoj nogometne igre događa se velikom brzinom, ekipe se natječu na različitim natjecanjima, konkurencija je sve veća te je sve teže pobijediti i ostvariti značajan rezultat. Da bi se to ostvarilo ekipe su počele sve više trenirati te usavršavati različite taktičke varijacije te tehničko i taktičko djelovanje na terenu. Koji sustav će određena momčad primjenjivati ovisi prvenstveno o karakteristikama igrača te njihovim sposobnostima, također je bitno uzeti u obzir karakteristike protivničke ekipe što dovodi do zaključka da svaka ekipa treba biti „fleksibilna“ i prilagodljiva različitim sustavima nogometne igre.

„Nogomet mora počivati isključivo na planskoj igri unutar određenog sustava, u svim dijelovima faze obrane i napada, maksimalno uvažavajući zakonitosti faze obrane (tu nema improvizacije). U fazi napada možemo govoriti o stanovitoj improvizaciji sukladno kreativnosti svakog pojedinog igrača, ali opet vezanoj uz plansku igru“. (Vugrinec, 2005, str. 9)

Prema Vugrinec (2004, str. 62) „Karakteristike suvremenih sustava su:

- 1) Sustav mora biti jednostavan, praktično lako primjenjiv, dostupan svakom igraču momčadi,
- 2) Mora imati odgovarajuću hijerarhiju, uravnoteženost brojčanih odnosa u svim dijelovima igre, faze obrane i faze napada,
- 3) Mora biti elastičan i primjenjiv protiv svakog protivnika,
- 4) Mora biti ujednačen kvalitetom igrača kao i rasporedom zadataka unutar sustava,
- 5) U sustavu nogometne igre moraju se unaprijed odrediti zadaci za svakog pojedinca,
- 6) Svaki sustav mora biti dobro poznat u cjelini, ali isto tako u analizi mora ukazati na slabe točke pojedinca unutar sustava.“

„Moderni sustavi su sustavi koje vrhunske nogometne momčadi danas najčešće primjenjuju. Omogućavaju fleksibilnost te prilagodbu sposobnostima igrača; isto tako, u svakom trenutku moguća je preraspodjela igrača na terenu. Sustave igre treneri neprestano razrađuju. Ipak moramo imati na umu da utakmice ne dobiva sustav, nego igrači te da je najbolji sustav onaj koji donosi pobjedu.“ (Bašić i sur., 2015, str. 91)

Neki od najpoznatijih te sukladno tome najprimjenjenijih sustava nogometne igre danas su:

4.1. 1-3-4-3

4.2. 1-4-4-2

4.3. 1-4-5-1

4.4. 1-4-2-3-1

4.5. 1-3-5-2

4.6. 1-4-1-4-1

4.1. Sustav 1-3-4-3

Kao jedan od najpoznatijih sustava u današnjem nogometu, sustav 1-3-4-3 može se smatrati također jednim od najofenzivnijih sustava. Nastao je tijekom 1980-ih godina te se sastoji od 3 obrambena igrača, 4 vezna igrača te 3 napadača. Prednost ovoga sustava je povećan broj igrača u završnici gdje se igračima napada priključuju igrači središnjice te ujedno njihova slobodna izmjena mjesta koja može rezultirati kvalitetnijim i kreativnijim napadima. U fazi napada napadači traže širinu i dubinu dok se veznim igračima daje na izbor odabir najkvalitetnijeg rješenja. Negativna strana ovoga sustava je faza obrane, odnosno smanjeni broj igrača u fazi obrane gdje su postavljena tri igrača te u slučaju kontra napada protivničke ekipe ili probijanjem linije veznih igrača može dovesti do negativnih posljedica. U fazi obrane glavni igrač je „libero“ odnosno zadnji igrač koji čuva leđa zadnjim veznim igračima ali i po potrebi igračima koji zajedno s njim čine obrambenu liniju. „Libero“ igra zonsku obranu. Kvalitetna uigranost igrača u ovom sustavu zahtjeva od igrača da posjeduju visoku razinu različitih sposobnosti, kao npr. od obrambenih igrača se zahtjeva brzina i snaga, disciplina veznih igrača koji zaustavljaju protivničke kontranapade ali i kreiraju ofanzivne akcije te prisutnost napadačkih igrača kako u fazi napada tako i u fazi obrane.

Prednosti:

- 1) Taktička fleksibilnost,
- 2) Sustav idealan za kontre i polukontre,
- 3) Mogućnost držanja posjeda zbog široke formacije,
- 4) Idealan sustav za presing (Gospić, 2021).

Nedostaci:

- 1) Faza obrane,
- 2) Discipliniranost svih igrača u ekipi,
- 3) Ranjivost veznog reda,
- 4) Mogućnost kontranapada protivničkih ekipa (Gospić, 2021).

Prikaz 7. sustav igre 1-3-4-3

4.2. Sustav 1-4-4-2

Sustav 1-4-4-2 karakterizira četiri braniča, četiri vezna igrača te dva napadača. Sustav 1-4-4-2 je izvedenica sustava 1-4-2-4 kada je ekipa orijentirana pretežito na defanzivnu fazu. „Spuštanjem“ dva krilna napadača iz faze napada u sustavu 1-4-2-4 zgušnjava se sredina terena te se tako pojačava defanzivna faza ali se ujedno daje mogućnost krilnim napadačima sudjelovanje u napadačkim akcijama. Kod ovog sustava faza napada se prvenstveno gradi preko krilnih pozicija gdje se sudjelovanjem centralnih napadača stvara prostor krilnim napadačima za ulazak iz drugog plana te dolazak u fazu završnice odnosno ubacivanjem lopte u protivnički kazneni prostor sa krilnih pozicija. Sustav 1-4-4-2 se može smatrati jednim od najpoznatijih i najkorištenijih sustava u nogometu. Kreiranje napadačkih akcija prvenstveno kreće od dva centralna vezna igrača koji trebaju posjedovati visoku individualnu kvalitetu kako u taktičkom tako i u tehničkom smislu, od njih se zahtijeva organizacija igre te prijenos težišta igre kroz središnjicu do završne faze napada odnosno upućivanja udarca na protivnički gol. Kao prednost ovog sustava može se navesti širina igre te centaršuti krilnih igrača u fazi napada, no u fazi obrane kreira se gusti blok kojeg čine četiri igrača veznog reda te četiri obrambena igrača. Kao varijanca ovog sustava može se kreirati drugačiji raspored veznih igrača, no, gdje se i dalje zadržava kompatibilnost te povezanost igrača, romb. (prikaz 9).

Prednosti:

- 1) Gusti obrambeni blok kojeg čini dva reda po četiri igrača,
- 2) Otvaranje krilnih pozicija za ulazak krilnih igrača u fazu završnice odnosno upućivanje centaršuteva ,
- 3) Fleksibilnost veznih igrača koji se mogu raspoređivati na različite načine (četiri u liniji, romb...)

Nedostaci:

- 1) Zahtijeva veliku kondicijsku spremnost krilnih napadača,
- 2) U igri protiv ofanzivno postavljene ekipe može se javiti ulazak u međuprostore protivničkih igrača,
- 3) Ispadanjem jednom centralnog veznog igrača nemogućnost pokrivanja prostora od strane drugog centralnog veznog.

Prikaz 8. sustav igre 1-4-4-2

Prikaz 9. sustav igre 1-4-4-2 ("romb")

4.3. Sustav 1-4-5-1

Kod sustava 1-4-5-1 igra je orijentirana na kontroliranje veznog reda što pokazuje izuzetno velika koncentracija igrača u sredini terena. Sa jednim igračem u fazi napada treneri su više opredijeljeni na defanzivnu varijantu igre, no, to ne znači da se igrači veznoga reda ne mogu priključivati fazi napada ili utrčavati iz drugog plana te stvarati višak igrača u završnici. Ekipa je postavljena sa četiri obrambena igrača, pet veznih igrača te jednim napadačem. Ovakav sustav igre je poželjan kada je ekipa suprotstavljena boljoj suparničkoj ekipi ili ako želi sačuvati rezultat. Zbog velikog broja igrača u veznome redu do izražaja dolazi čuvanje posjeda odnosno zadržavanje lopte što je duže moguće bez pružanja mogućnosti protivničkoj ekipi da dođe u posjed. Također, veliki broj igrača veznoga reda daje puno mogućnosti i opcija igraču koji je u posjedu lopte za dodavanje te kretanje lopte od igrača do igrača. Ekipa mora biti izuzetno uigrana što se prvenstveno odnosi na igrače veznoga reda jer može vrlo lagano doći do zbunjenosti u veznome redu u kontekstu kretanja, izmjene mjesta te zatvaranju prostora u fazi obrane. Središnji centralni vezni ima primarnu zadaću destrukciju protivničkih napada te je on izuzetno defanzivno orijentiran u odnosu na dva vezna igrača koji se nalaze ispred njega te dva krilna napadača koji ujedno vrlo aktivno sudjeluju u fazi napada i probijanju krilnih pozicija te upućivanju centaršuteva u protivnički kazneni prostor. Uloga središnjeg napadača je čuvanje lopte te prosljeđivanje lopte krilnim napadačima. Može se spomenuti da napadač ima ulogu „mantinele“ gdje kroz jedan ili dva dodira sudjeluje u igri te doprinosi taktičkim zamislama. Konstrukcija napadača je najčešće takva da je on visok i snažan što mu omogućava zadržavanje i prosljeđivanje lopte. Za kvalitetnu primjenu ovakvog sustava je izuzetno bitno da krilni igrači posjeduju izuzetne trkačke sposobnosti jer nakon priključivanja fazi napada se očekuje njihova povratna trka u fazu obrane te zatvaranje njihovih primarnih pozicija. Priključivanje krilnih središnjih igrača fazi napada sustav igre može poprimiti obilježja i raspored igrača kao kod sustava 1-4-3-3.

Prednosti:

- 1) Dobar sustav za kontre i polukontre,
- 2) Pojačana faza obrane,
- 3) Fleksibilnost igrača za izmjenu taktičkih varijanti.

Nedostaci:

- 1) Velika energetska potrošnja središnjih krilnih igrača,
- 2) Igra s jednim napadačem,
- 3) Fokus usmjeren na vezni red te zadržavanje posjeda lopte što može rezultirati smanjenom efikasnošću u fazi napada.

Prikaz 10. sustav igre 1-4-5-1

4.4. Sustav 1-4-2-3-1

Jedan od najkorištenijih sustava današnjice koji je idealan prikaz ravnoteže između faze obrane i napada te kojeg mnogi smatraju savršenim sustavom je sustav 1-4-2-3-1. Sastoji se od četiri obrambena igrača, pet veznih igrača koji su podijeljeni na dva zadnja vezna te tri središnja vezna igrača i jednog napadača. Kao inovaciju u svijetu nogometa u ranim devedesetim godinama Španjolski trener Juanma Lillo počeo je primjenjivati ovaj sustav. Temelj ovog sustava su dva zadnja vezna igrača koji svojim akcijama djeluju u dva smjera i to tako da služe kao razbijači protivničkih napada te ujedno kao pokretači napadačkih akcija svoje ekipe. Najčešće su ta dva igrača različitih karakteristika i to na način da je jedan više defanzivno orijentiran dok se drugome, uz defanzivne zadatke, daje određena sloboda kretanja prema naprijed te sudjelovanje u napadačkim akcijama te čak i završavanje akcija te postizanje pogotka. Tako postavljena dva zadnja vezna igrača omogućuju potpunu slobodu igračima ispred sebe i to prvenstveno središnjem veznom igraču koji nosi naziv „playmaker“, kojemu je data potpuna sloboda u kreaciji te organiziranju napadačkih akcija te koji je ujedno bio inovacija ovog sustava, jer sustav 1-4-2-3-1 kao izvedenica 1-4-4-2 sustava zahtijeva povlačenje jednog središnjeg napadača na poziciju „playmaker-a“ te guranje dva krilna vezna igrača naprijed što je rezultiralo većom koncentracijom igrača u fazi napada te u završnicama napadačkih akcija. Iz defanzivno postavljenog sustava 1-4-4-2 prešlo se u izbalansiranu ofanzivnu varijantu. Dobar balans između faze obrane i faze napada, te također ovisno o kvaliteti i pripremljenosti samih igrača, omogućuje fleksibilnost ekipa u smislu promjene taktičkih varijanti u 1-4-5-1 ili 1-4-3-3. Jedna od najvažnijih karakteristika, ali i prednosti ovoga sustava je raspored igrača koji su podijeljeni/postavljeni tako da u četiri zone pokrivaju većinu terena te onemogućuju kreaciju napadačkih akcija protivničkih ekipa ali i više mogućnosti za pokretanje i završavanje vlastitih napadačkih akcija preko krilnih i središnjih pozicija.

Prednosti:

- 1) Veliki broj igrača u završnici napada,
- 2) Balans između obrambenih i napadačkih igrača/faza,
- 3) Lakša distribucija lopte iz jednu u drugu zonu,
- 4) Različite varijacije napadačkih akcija preko krilnih ali i središnjih pozicija.

Nedostaci:

- 1) Zahtjeva specifične i kvalitetne igrače faze obrane i napada,
- 2) Velika odgovornost u fazi obrane (u slučaju ne sudjelovanja napadačkih igrača u fazi obrane omogućuje se protivničkim ekipama sloboda u kreiranju napadačkih akcija),
- 3) Disciplina nakon završenih akcija (povratak na svoju poziciju).

Prikaz 11. sustav igre 1-4-2-3-1

4.5. Sustav 1-3-5-2

Kao jedan od prvih modernih sustava 1-3-5-2 u prošlosti je bio izrazito dominantan ali unapređivanjem igre došlo se to toga da se danas vrlo rijetko primjenjuje. „Promjena u 1-3-5-2 sustavu nastala je iz principa ravnoteže u nogometu koji zahtijeva da broj obrambenih igrača mora biti isti kao i broj napadača plus jedan. Ovaj princip znači da obrambeni igrači trebaju uvijek imati dominaciju bez obzira na broj napadača. Sa 1-4-4-2 sustavom, na koji je većina momčadi bila prilagođena, ovi teoretičari su zaključili da je sa samo dva napadača za čuvanje, moguće smanjiti broj obrambenih igrača. „ (Jerković, Rihtar, 1997. str. 6.).

Sustav 1-3-5-2 sastoji se od tri obrambena igrača, pet veznih igrača te dva napadača. Iako je sustav 1-3-5-2 napadački orijentiran, velika koncentracija igrača u sredini terena omogućuju fleksibilnost igrača odnosno igru u oba smjera te lakši protok lopte od igrača do igrača što podrazumijeva kvalitetnu kretnju samih igrača za otvaranje, primanje, dodavanje te ujedno zadržavanje lopte u vlastitom posjedu. Kod napadačkih akcija priključivanje veznih igrača, utrčavanje iz drugog plana te napad preko krilnih pozicija dok kod obrambenih zadataka velika gustoća igrača u veznom redu onemogućuju protivničkim ekipama kreaciju napada kroz sredinu terena. Kvaliteta napadačkih akcija leži u trkačkim sposobnostima krilnih i bočnih igrača koji moraju imati izuzetne trkačke sposobnosti zbog priključivanja napadačkim akcijama, povratak na svoju prvotnu poziciju nakon završenih napada ali i sudjelovanju u obrambenim zadacima. Jedna od prednosti ovog sustava je taktička fleksibilnost igrača koji mogu iz sustava 1-3-5-2 u fazi obrane kreirati sustav 1-5-3-2 spuštanjem krilnih veznih igrača dublje u obranu. Uloga obrambenih igrača je različita. „Libero“ kao središnji obrambeni igrač kontrolira obranu te djeluje kao vođa obrambene linije te pokriva leđa preostalim dvama igračima obrane ali može djelovati i kao začetnik napadačkih akcija.

Prednosti:

- 1) Taktička fleksibilnost igrača,
- 2) Velika koncentracija igrača u veznom redu,
- 3) Balans između obrambenih i napadačkih igrača.

Nedostaci:

- 1) Zahtijeva izuzetne trkačke sposobnosti krilnih i bočnih igrača,
- 2) Prostor iza krilnih igrača može biti slaba točka kada se igra protiv momčadi sa velikim brojem napadačkih igrača,
- 3) Uigravanje sustava zahtijeva dosta vremena.

Prikaz 12. sustav igre 1-3-5-2

4.6. Sustav 1-4-1-4-1

Sustav 1-4-1-4-1 sastoji se od četiri obrambena igrača, pet veznih igrača, od kojih jedan ima ulogu defanzivnog veznog dok preostala četiri igrača su više ofanzivno orijentirana, te jednog napadača. Uloga zadnjeg veznog je razbijanje protivničkih napada, pokrivanje leđa svojim ofanzivnim suigračima te započinjanje napadačkih akcija svoje ekipe kada se može spustiti čak između dva središnja obrambena igrača po loptu sa ciljem lakše i kvalitetnije distribucije prema naprijed. Spuštanjem zadnjeg veznog između dva središnja braniča rezultira njihovim širenjem što uzrokuje podizanje dva bočna igrača prema naprijed čime se povećava broj igrača u napadačkim akcijama. Koncept igre se gradi oko zadnjeg veznog igrača koji mora biti čvrst u duelima, čitanju protivničkih napadačkih zamisli te distribuciji lopte prema napadačkim suigračima. Fleksibilnost sustava omogućava transformaciju u 1-4-3-3, podizanjem dva krilna vezna igrača prema naprijed što može pomoći u lakšoj kreaciji i završavanju napadačkih akcija centaršutevima sa krilnih pozicija ili čak udarcem prema protivničkom голу. Prednost ovog sustava je u obrani, a da se ne zanemaruju napadački principi. Djelovanjem pet igrača u veznom redu rezultira lakšim zadržavanjem lopte u posjedu te distribuciji lopte dok u obrambenim zadacima gustoća veznog reda otežava kombinatoriku protivničkih ekipa kroz sredinu. Ovaj sustav je poželjan protiv ekipa koje svoju igru grade na kontra ili polukontra te koje su više defanzivno orijentirane. Prema Kirinu (2016) sustav 1-4-1-4-1 je izvedenica iz sustava 1-4-5-1.

Prednosti:

- 1) Pojačana obrana djelovanjem zadnjeg veznog,
- 2) Velika koncentracija igrača u sredini terena,
- 3) Mogućnost kreiranja napadačkih akcija preko krilnih i središnjih pozicija.

Nedostaci:

- 1) Jedan napadač,
- 2) Zahtijeva izuzetne trkačke sposobnosti krilnih igrača,
- 3) Disciplinarnost veznih igrača da se nakon završetka napadačkih akcija vrate na početnu poziciju.

Prikaz 13. sustav igre 1-4-1-4-1

5. KARAKTERISTIKE NOGOMETNOG SUSTAVA 1-4-3-3

Sustav 1-4-3-3 se počeo znatno primjenjivati tijekom 60-ih godina 20.st. nakon što je Brazilska reprezentacija, upotrebljavajući taj sustav na svjetskom prvenstvu 1962. u Čile-u, uspjela osvojiti zlatnu medalju i postati svjetskim prvakom. Ovaj sustav je izvedenica sustava 1-4-2-4 gdje se jedan igrač iz napadačkog reda vraća u vezni red kako bi se ostvario balans ekipe. Dodatni igrač u veznom redu je omogućavao jaču obranu ali i u isto vrijeme kreativnost u fazi napada. Razlika između sustava 1-4-3-3 i 1-4-2-4 prema Kirin (2016) je u tome što se igrač iz zone završnice napada prebacuje u zonu središnjice napada i tvori dodatnog veznog igrača. Osim sustava 1-4-2-4 koji je imao znatni utjecaj na formiranje sustava 1-4-3-3, kao izvedenica može se spomenuti i sustav 1-4-4-2 gdje se jedan igrač sredine terena prebacuje u napadačku trojku zbog čega se povećava ofanzivna varijacija različitih taktičkih zamisli.

„Sustav orijentiran na napad u kojem se igrač sredine terena iz sustava 1-4-4-2 pomiče u napadačku liniju te imamo igrača više u napadu, a igrača manje u srednjoj liniji“ (Mijač, 2014). Momčadi koje igraju u sustavu igre 1-4-3-3 pretežito igraju usko kroz sredinu, iako se tokom utakmice zadnjim i srednjim krilnim igračima otvara prostor preko bokova kada je lopta u njihovom posjedu. Velika koncentracija igrača u veznome redu kojima mogu pridonijeti i napadači, spuštanjem u vezni red, omogućuju fleksibilnost samog sustava, povećanim taktičkim varijacijama, zadržavanje posjeda lopte, kontrolu igre te onemogućavanje taktičkog djelovanja protivničkih ekipa. Sustav 1-4-3-3 spada u grupaciju ofanzivnih sustava nogometne igre te samim time ga koriste ekipe koje su ofanzivno orijentirane.

Sustav 1-4-3-3 sastoji se od četiri obrambena igrača, tri igrača u veznom redu te tri napadača. „Kod korištenja ovog sustava igre momčadi se obično brane i napadaju u dvije različite cjeline. Kada su u fazi obrane, koristimo četiri obrambena igrača, tri vezna igrača te jednog napadača, dok u fazi napada sudjeluje jedan obrambeni igrač, tri vezna igrača te tri napadača“ (Blažević, 2014).

„Obrambena četvorka u suštini igra kao i sve obrambene četvorke u ostalim sustavima igre sa četvoricom braniča, ali je važno napomenuti da moraju biti izrazito kompaktni, pomagati jedni drugima i nadopunjavati se u svim situacijama“ (Blažević, 2014). Tri igrača veznoga reda su od izuzetne važnosti za ovaj sustav, počevši od centralnog veznog igrača koji se prilikom započinjanja napada može spustiti između dva obrambena centralna braniča što omogućava

širenje obrambene linije te guranje krilnih braniča prema naprijed. To može rezultirati povećanom koncentracijom igrača u fazi napada što znači da je uigranost samih igrača od izuzetne važnosti. Vrlo je važno napomenuti da kod tri igrača veznog reda, ne smije se dogoditi da niti jedan ne ostane u fazi napada tj. da sva tri igrača napuste svoju poziciju kada je izgradnja napadačkih akcija u tijeku. Tri vezna igrača se najčešće postavljaju na način da ekipa ima jednog defanzivnog veznog kojemu je zadaća razbijanje protivničkih napada te ujedno i započinjanje vlastitih napada dok preostala dva vezna igrača više sudjeluju u napadačkim akcijama, daje im se sloboda u kreaciji uz napomenu da se ne zapostavljaju obrambene zadaće. „Upravo je ova trojka glavni organizator te nosioci igre, te oni diktiraju tempo igre kada je to potrebno. Njihov primarni cilj je preuzimanje lopte od obrambenih igrača, te prenošenje iste prema protivničkom голу. Kada dva igrača veznog reda sudjeluju u napadu, treći ostaje malo defanzivnije postavljen kako bi im čuvao leđa te radio korekciju njihovih eventualnih pogrešaka“ (Blažević, 2014).

Napadači konstantno vrše pritisak na protivničku obrambenu liniju te se najčešće koristi protiv momčadi koje su defanzivno orijentirane. Pritisak napadača, ali i u raznim situacijama i veznih igrača, zahtjeva od ekipe izuzetnu taktičku uigranost odnosno visoku razinu tehničko-taktičkog znanja. Bočni obrambeni ali i krilni napadači trebaju posjedovati izuzetne trkačke sposobnosti kako bi bili u mogućnosti priključivati se napadačkim akcijama te nakon njihovog završetka prezentirati povratnu trku na svoju poziciju u fazi obrane. U slučaju da krilni igrači ne posjeduju potrebne aerobne sposobnosti kvalitetna protivnička ekipa može to iskoristiti za stjecanje taktičke prednosti, kreiranje izglednih prilika te postizanje pogodaka. „Tako da ekipe koje igraju sa tri napadača (središnji i dva krilna), a ponekad i s četiri napadača (gdje se jedan od dvojice napadački orijentiranih veznih ubacuje u posljednju protivničku liniju), nerijetko primaju „lake“ pogotke iz kontranapada zbog svog napadački orijentiranog stila igre. Tjelesna pripremljenost i pravilno pozicioniranje predstavljaju ključ uspjeha!“ (Drušković, 2020).

„Tri igrača u napadu imaju izrazitu mogućnost za različite kombinacije s obzirom da u usporedbi s drugim sustavima nogometne igre koriste jednog igrača više. Bočni napadači mogu izmjenjivati mjesta sa centralnim napadačem koje treba biti u funkciji stvaranja prostora ispred protivničkog gola“ (Blažević, 2014).

Kao što je ranije navedeno, zbog svoje ofanzivne orijentiranosti ovaj sustav je pogodan za momčadi koje teže napadačkom stilu igranja, ali može i negativno utjecati na ekipe koje nisu kvalitetno uigrane ili ne mogu zadržati posjed lopte dovoljno dugo, pogotovo tijekom izgradnje napadačkih akcija čime se izlažu gubitku posjeda lopte i primanju pogotka.

Prikaz 14. sustav igre 1-4-3-3

6. OBILJEŽJA IGRAČA U SUSTAVU 1-4-3-3

6.1. Vratar

Gledajući kroz povijest uloga vratara se uveliko primijenila , u nogometnim počecima od vratara se nije očekivalo sudjelovanje u igri, i to prvenstveno u igri nogom, jer je njihov primarni cilj trebao biti samo branjenje, no, razvojem same nogometne igre tako se i uloga vratara mijenjala do te točke gdje vratari ne samo da sudjeluju u igri vlastite momčadi već i u ekstremnim situacijama mogu djelovati kao dodatni igrač u fazi započinjanja napadačkih akcija. U svakom sustavu nogometne igre uloga vratara je izuzetno krucijalna. Često je podcijenjena i to pogotovo u odnosu na druge pozicije na terenu. Od njih se zahtjeva kvalitetna razina tehničko-taktičke pripremljenosti jer osim branjenja nadolazećih udaraca protivničke ekipe moraju biti sposobnosti i potkovani sudjelovati u igri nogom odnosno primopredaji lopte s obje noge, otvaranje igraču koji je u posjedu lopte s ciljem suradnje i to prvenstveno s igračima posljednje odnosno obrambene linije. Osim tehničko-taktičke pripremljenosti i druge karakteristike moraju biti na zadovoljavajućoj razini, to se prvenstveno odnosi na psihičku i kondicijsku pripremljenost. „Vratar mora imati dobru komunikaciju sa obranom te raditi korekcije u obrani jer on najbolje vidi gdje je neka rupa koju protivnik može iskoristiti“ (Gospić, 2021). U situacijama kada je vratareva ekipa u posjedu lopte odnosno u fazi izgradnje napadačkih akcija, vratar se mora postaviti minimalno na šesnaest metara vlastitog kaznenog prostora kako bi pravovremenim reagiranjem otklonio potencijalne prijetnje vlastitom голу uslijed kontre ili polukontre protivničke ekipe. „Vratari se značajno razlikuju u odnosu na vezne igrače i napadače u vidu tjelesne visine i tjelesne težine te imaju i nešto veći postotak masnog tkiva u odnosu na napadače“ (Sutton i sur., 2009).

6.2. Središnji braniči

Središnji braniči su igrači zadnje, obrambene linije. Zahtjevi današnjeg nogometa su takvi da unatoč njihovoj poziciji i zadaćama tijekom igre koji su prvenstveno usmjereni na zaustavljanje protivničkih akcija, mogu i moraju sudjelovati u izgradnji napadačkih akcija i to kao pokretači samog napada ili taktičkih napadačkih zamisli trenera. Kad je lopta u posjedu vratara njihova zadaća je otvaranje, širenje te stavljanje sebe kao opciju za dodavanje i preuzimanje lopte, nastavak zadržavanja posjeda lopte te tranzicija lopte veznim ili drugim igračima koji su u stanju sigurno i kvalitetno preuzeti loptu. Kako se napadačka akcija sve više razvija tako se njihova kretanja mijenja, od širenja kad je lopta u vratarevu posjedu do sužavanja kako se lopta sve više udaljava od njih odnosno približava protivničkom голу. Sukladno kvaliteti protivničke ekipe, limit za približavanje protivničkom голу za središnje braniče je najčešće središnja linija igrališta, ali to ne znači da u nekim situacijama ne mogu čak i dublje ući u protivničku polovicu i sudjelovati u napadu vlastite ekipe, ali u tim situacijama ekipa mora imati dobru koheziju i komunikaciju kako bi njegovu poziciju, središnjeg braniča, nadopunio neki drugi igrač i to najčešće defanzivni vezni. Prilagodba kretnji središnjih braniča mora biti usmjerena na protivničke napadače, njihove karakteristike te i sudjelovanje u igri. Moderni nogomet zahtjeva da budu izuzetno tehnički ali i taktički potkovani kako bi mogli što kvalitetnije odgovoriti zahtjevima igre, jer u protivnom, s obzirom na današnju tehnologiju i analizu utakmica i igrača, protivničke ekipe mogu izuzetno lagano i svrsihodno iskoristiti njihove nedostatke i steći prednost. Ono što krase središnje braniče je njihova požrtvornost, čvrstina u duelima i dominantnost u igri glavom kod ubačaja sa strane, kornera ili slobodnog udarca zbog svoje tjelesne visine, te zbog toga najčešće imaju ulogu kapetana ili lidera momčadi.

6.3. Krilni braniči

Krilni braniči su igrači koji su pozicionirani na krilnim pozicijama s lijeve i desne strane obrambene linije. Uz dva središnja braniča tvore posljednju četvorku odnosno kompletiraju zadnju, obrambenu liniju. Kao jedna od najzahtjevnijih pozicija u momčadi s aspekta funkcionalne pripremljenosti, krilne braniče možemo gledati u dvije faze. Jedna faza je faza obrane tj. njihova zadaća u ovoj fazi je zaustavljanje protivničkih napadačkih akcija koje su usmjerene preko krilnih pozicija, komunikacija i kretanje u skladu sa središnjim braničima odnosno ako se lopta nalazi na suprotnoj strani igrališta trebaju se pomaknuti bliže središnjem braniču na istoj strani obrane uz stalnu vizualnu kontrolu protivničkih krilnih napadača za koje su zaduženi. Protivnički krilni napadači su najčešće izuzetno brzi, agilni i kreativni prilikom baratanja s loptom što ponekad otežava obrambene zadaće bočnim braničima, ali uz kvalitetnu pripremu te komunikaciju sa središnjim braničima pa čak i sa veznim igračima bočni obrambeni igrači mogu i moraju obavljati svoje obrambene zadaće na visokoj razini. U fazi napada imaju zadaću širiti protivničku ekipu tako da se kreću uz bočnu liniju igrališta i potencijalno sudjeluju u završnicama kako u ulozi igrača koji upućuje centaršut u protivnički kazneni prostor ili čak nerijetko upućivanjem udaraca prema protivničkom голу. U prethodnom opisu kao jedna od najzahtjevnijih pozicija s aspekta funkcionalne pripremljenosti, moraju posjedovati izuzetne trkačke sposobnosti kako bi mogli kvalitetno odgovoriti zahtjevima današnje igre jer svaki odlazak prema naprijed odnosno sudjelovanjem u fazi napada ostavljaju iza sebe prazan prostor koji moraju popuniti drugi igrači ali isto tako moraju prikazati povratnu trku na svoju poziciju nakon završetka akcije, a povratnu trku se može prikazati kao sprint koji moraju izvoditi više puta kroz utakmicu.

6.4. Defanzivni vezni igrač

Defanzivni vezni igrač, uz dva ofenzivna vezna igrača, čini trojku veznoga reda. Oni su igrači središnjice koji imaju jednu od ključnih uloga u momčadi koji preferiraju sustav 1-4-3-3. Iako nose ime „defanzivni vezni igrač“ nisu primarno opredijeljeni defanzivnim zadacima jer imaju ulogu i u kreaciji odnosno započinjanju napadačkih akcija. Kod započinjanje napadačkih akcija kada je lopta u posjedu vratara prilikom širenja središnjih braniča, što rezultira podizanjem krilnih obrambenih braniča više prema naprijed, defanzivni vezni igrač je prvi koji bi se trebao ponuditi vrataru za potencijalno dodavanje i primanje lopte te transport lopte kroz sredinu terena, ako to situacija dopušta uz minimalnu prijetnju protivničkih igrača. Nerijetko sudjeluju i u završnicama napada iščekujući centaršut krilnih napadača ili bočnih braniča nakon čega mora slijediti povratna trka na svoju poziciju. Tijekom obrambenih akcija njihova uloga dolazi do izražaja. Uz pozicioniranje i kontrolu što se odnosi na davanje verbalnih uputa ofenzivnim igračima veznoga reda te čuvanju njihovih leđa njihova zadaća je razbijanje protivničkih napadačkih akcija te povratak posjeda lopte. Ono što krasi defanzivne vezne igrače je stasitost, čvrstina i liderstvo te prema tome takvi igrači su dominantni u skok igri glavom i duelima. Velik broj današnjih trenera na poziciju defanzivnog veznog upravo zbog prethodno navedenih karakteristika zna postaviti središnjeg braniča koji ima razvijenu tehničku komponentu jer na temelju toga može doprinijeti kvalitetnom obavljanjem trenerovih taktičkih zamisli. Odgovornost defanzivnog igrača je izuzetno velika jer njegova pogreška može negativno rezultirati odnosno protivnička ekipa može doći u izglednu šansu za postizanje pogotka. To znači da osim visoke razine tehničke i taktičke pripremljenosti moraju posjedovati nogometnu inteligenciju koja im omogućava kvalitetno kretanje i djelovanje na terenu. Uz sve navedeno defanzivni vezni igrači su igrači koji tijekom nogometne utakmice prijeđu najveću udaljenost što znači da trebaju posjedovati visoku razvijenost funkcionalnih sposobnosti.

6.5. Ofenzivni vezni igrači

Dva ofenzivna igrača veznoga reda uz defanzivnog veznog koji se nalazi iza njihovih leđa tvore igrače središnjice. Podjela radnih zadataka prema pozicioniranju veznih igrača pokazuje nešto veću napadačku orijentaciju dva ofenzivna vezna igrača te suprotno tomu nešto veću obrambenu orijentaciju defanzivnog veznog. Naravno da svi vezni igrači sudjeluju u izgradnji napadačkih akcija isto koliko i u defanzivom bloku ali dva ofenzivna vezna igrača imaju najčešće slobodu u kreaciji i maštovitosti u igri prema naprijed te su to pretežito igrači „poteza“ koji jednim dodavanjem ili jednom kretnjom mogu dovesti ekipu u gol šansu ali to ne znači da treneri nemaju posebne taktičke zadatke za njih koje trebaju slijediti. Najčešće jedan od dvojice ofenzivnih veznih igrača nosi naziv „desetka“ što u današnjem nogometu sugerira na kreativnost, kvalitetno baratanje loptom odnosno razvijenost tehničke komponente te taj igrač dobiva nešto veću slobodu u igri u odnosu na drugog ofenzivnog veznog. Iako započinjanje napadačkih akcija kada gledamo sredinu terena počinje od defanzivnog veznog to ne znači da ofenzivni vezni se ne mogu spustiti dublje u vlastitu obranu kako bi primili loptu od središnjih braniča pa čak i od vratara te istu prenijeli prema naprijed. U tom slučaju komunikacija između veznih igrača je ključna jer defanzivni vezni bi trebao svojoj kretnjom osloboditi prostor nadolazećem igraču uz istovremeno vizualnu kontrolu događaja na terenu. Kohezija veznih igrača nije samo bitna za tri igrača veznog reda već i za cijelu ekipu jer njih troje čine „motor“ ekipe koji bi trebao skladno i funkcionalno djelovati što se odnosi na kvalitetnu komunikaciju, nadopunjavanje i suradnju. Kretnja ofenzivnih veznih igrača je takva da najčešće primaju loptu između protivničkih linija te djeluju kao okosnica između obrane i napada, sudjeluju u kreaciji napadačkih akcija i u završnicama istih te nerijetko ulaze i u listu strijelaca. Karakteristike koje krasi ofenzivne vezne igraču su najčešće agilnost, brzina, eksplozivnost, okretnost te baratanje loptom koje se manifestira kao razvijenost tehničke komponente, vizualizacija događaja na terenu što se prvenstveno odnosi na predviđanje kretnji protivničkih obrambenih igrača ali i suigrača.

6.6. Krilni napadači

Krilni napadači su igrači koji pripadaju trojici igrača u napadu te koji se nalaze na lijevoj i desnoj strani terena uz out-liniju. S obzirom na svoje sposobnosti može se reći da su to najopasniji igrači. Najčešće su to brzi, okretni i tehničko potkovani igrači koji su sposobni probiti protivničke obrambene bočne igrače svojom kreativnošću i snalažljivošću te stvoriti sebi prostor za upućivanje centaršuta ako se odluče probiti stranu uz out-liniju ili uputiti udarac prema protivničkom голу ako uđu u sredinu. Razvojem nogometa shvatilo se da ti igrači mogu biti opasniji po protivnički gol ako igraju na kontra strani od svoje dominantne noge jer ulaskom u sredinu i stvaranju sebi prostora za udarac prema protivničkom голу, uz razvijenu preciznost i jačinu, mogu uputiti udarac ili dalje surađivati sa svojim suigračima te stvoriti izglednu priliku za ugroziti protivnički gol. Kada je riječ o napadanju uz out-liniju moraju se spomenuti bočni obrambeni igrači te njihovi odlasci prema naprijed i sudjelovanje u napadačkim akcijama. U tim situacijama suradnja između obrambenih bočnih i krilnih napadača dolazi do izražaja jer kvalitetnom suradnjom i komunikacijom stvara se prostor za upućivanje centaršuta u protivnički kazneni prostor od strane obrambenog bočnog igrača. „Krilni napadač se sa krilne pozicije pomiče prema sredini kako bi naveo protivničkog krilnog braniča da ga prati te omogućio suigraču ulazak iz drugog plana u prazan i nebranjen prostor“ (Gospić, 2021). Krilni igrači su „udarni“ igrači jer svojoj prodornošću i kvalitetom najviše mogu ugroziti protivnički gol. Kako u napadu tako trebaju sudjelovati i ispunjavati svoje obrambene zadaće i to prvenstveno pomagati svom suigraču, obrambenom bočnom igraču, praćenjem igrača protivničke ekipe koji se u tom trenutku nalaze na krilnim pozicijama. U takvim situacijama se može vidjeti predanost krilnih napadača momčadi te stavljanju momčadskog cilja ispred vlastitog jer u protivnom, uz današnju tehnologiju i razvijenost praćenja protivničkih ekipa, uz taktičku pripremu može se vrlo lagano probiti strana što se može negativno odraziti na rezultat.

6.7. Središnji napadač

Kao najistureniji igrač momčadi koji preferiraju sustav 1-4-3-3 središnji napadač je igrač koji, pozicioniranjem ispred dva ofenzivna vezna igrača te između dva krilna napadača, se nalazi najbliže protivničkom голу. Od njega se očekuje sposobnost zadržavanja lopte, fizička dominantnost te smetanje i borba sa protivničkim središnjim braničima. Iako njegova pozicija nalaže da bude stasit i čvrst u duelima to ne znači da ne može doprinijeti svojoj momčadi u drugima aspektima igre, pogotovo u zadržavanju posjeda lopte i kombinatorici s veznim ili krilnim napadačima. Nije rijetko da ulaze dublje u sredinu terena kako bi primili loptu i transportirali je dalje, ali u takvim situacijama komunikacija između igrača i uigranost momčadi treba biti visoka jer ulaskom u sredinu terena bez komunikacije i uigranosti suigračima može smetati u kreaciji i izgradnji napada. Kao njegova primarna zadaća i što se od njega najviše očekuje je zabijanje golova i to iz različitih situacija i pozicija na terenu, također snalaženje unutar protivničkog kaznenog prostora te da bude konstantna prijetnja protivničkom голу. Pogledom na njegove obrambene zadatke on je prva linije obrane te prema tome uz trenerove upute njegova kretanja mora biti racionalna i svrhovita kako bi uputio protivničku ekipu da započne napadačke akcije preko one strane koja je taktički predodređena. „Glavna zadaća napadača je postizanje pogodaka pa s tog aspekta moraju imati visoku kontrolu lopte, brzu reakciju sa loptom ili bez nje te realizaciju“ (Marincel, 2015).

7. ZAKLJUČAK

Nogomet kao „najvažnija sporedna stvar na svijetu“ se uvelike promijenio kroz povijest. Uspoređujući nogometne početke te kako se igrao prije, današnja slika nogometa je nešto sasvim drugačije. Počevši od kvalitete samih igrača, sustava igre i taktičkih varijacija, iz godine u godinu nogomet se sve više razvijao, i što je sigurno za napomenuti je, da će se nastaviti razvijati i u budućnosti. Gledajući različite sustave nogometne igre, svaki sustav je bio dominantno zastupljen u određenom vremenskom periodu što je navodilo trenere i ekipe da se suprotstave takvim „novim“ sustavim što je rezultiralo kreiranjem novih sustava i novih ideja. Ne postoji najbolji sustav jer svaki sustav je zaseban za sebe te imaju svoje prednosti ali i ujedno svoje nedostatke.

U ovom diplomskom radu cilj je bio predstaviti karakteristike sustava 1-4-3-3 i obilježja igrača u njemu. Kako teži kao jedan od najzastupljenijih sustava u današnjem nogometu, velik broj svjetskih momčadi ga primjenjuje, pogotovo one koje su vođene od strane trenera koji preferiraju ofenzivni ili napadački stil igre. Ulaskom dublje u analizu samog sustava 1-4-3-3 može se reći da to nije „statičan“ sustav, pod time se misli da postoje različite varijacije samog sustava, kretanje igrača te njihovo taktičko djelovanje koje treba biti fleksibilno u smislu da moraju biti sposobni prilagoditi se zahtjevima igre kako planiranim tako i ne planiranim te prikazati svoje sposobnosti i mogućnosti u najboljem svjetlu.

Za pretpostaviti je da se velik broj trenera koji teže napadačkom stilu igre odlučuju za ovaj sustav jer njegovom primjenom dolazi do izražaja kvalitetno otvaranje napada i transport lopte kroz različite faze igre što se prvenstveno odnosi na središnjicu, dolazak u završnicu i to pogotovo kroz posjed lopte. Također što se ne smije zapostaviti je utjecaj ovog sustava na razvoj mladih igrača jer kao što je spomenuto zbog svoje fleksibilnosti igrači se moraju prilagoditi različitim varijacijama.

Sustav 1-4-3-3 je idealan ako je ekipa u rezultatskom zaostatku te mora tražiti pozitivan rezultat. Također sami uspjeh ovog sustava, ali i bilo kojeg drugog sustava, ovisi o kvaliteti igrača. Kako je ranije rečeno u ovom radu, njihova predanost ekipi i cilju koji se želi ostvariti mora biti primarna usmjerenost te prema tome osobni ciljevi, u pogledu postizanja pogotka ili poboljšanja statističkih podataka, trebala bi biti sekundarna misao. U modernom nogometu balans između obrane i napada je od krucijalne važnosti, te se to ovim sustavom uspijeva i postići, uz zadovoljenje principa dubine i širine.

8. LITERATURA

Barišić, V. (2007). Kineziološka analiza taktičkih sredstava u nogometnoj igri. (doktorska disertacija). Kineziološki fakultet, Zagreb.

Bašić, D., Barišić, V., Jozak, R., i Dizdar, D. (2015). Notacijska analiza nogometnih utakmica. Zagreb: Leonardo media

Blažević, D. (2014). Karakteristike suvremenih sustava nogometne igre (diplomski rad). Kineziološki fakultet, Zagreb

Catenaccio, dostupno na <https://jobsinfootball.com/blog/tactics/what-is-catenaccio>

Drušković, M. (2020). Metodika obuke i usavršavanje podfaze otvaranja napada u nogometnom sustavu 1-4-3-3 (Diplomski rad). Repozitorij Kineziološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu KIFoREP

Gabrijelić, M. (1964). Nogomet-teorija igre, Zagreb: Novinarsko izdavačko i štamparsko poduzeće „Sportska Štampa“

Gospić, S. (2021). Karakteritike nogometne igre u sustavu 1-4-2-3-1 (diplomski rad). Repozitorij Kineziološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu KIFoREP

Hodak, Z. i Botunac, R. (2006). Uvod u suvremeni nogomet. Zagreb: Kineziološki fakultet

Jajčević, Z. (2010). Povijest športa i tjelovježbe. Zagreb: Kineziološki fakultet

Jerković, S. i Rihtar, I. (1997). Teorija taktike nogometne igre. Zagreb: Hrvatski olimpijski odbor.

Jukić, M. (2018). Razvoj taktičkih sustava u nogometu (diplomski rad). Repozitorij Kineziološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu KIFoREP

Kirin, D. (2016). Obilježja i specifičnosti modernih sustava nogometne igre (diplomski rad) . Repozitorij Kineziološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu KIFoREP

Marincel, M. (2015). Individualna priprema nogometaša prema pozicijama u igri (diplomski

rad). Repozitorij Kineziološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu KIFoREP

Mijač, I. (2014). Modelne karakteristike nogometaša prema pozicijama i različitim sustavima igre (diplomski rad). Kineziološki fakultet, Zagreb

Milanović, D. (2013). Teorija treninga. Zagreb: Kineziološki fakultet

Molnar, S. i Radoslav, R. (2012). Osnove fudbala. Novi Sad: Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja, Univerzitet u Novom Sadu

Radnedge, K. (2004). Enciklopedija nogometa. Velika Britanija: Kineziološki fakultet (11-13)

Sutton, L., Scott, M., Wallace, J., Reilly, T. (2009). Bod composition of English Premier League soccer players: influence of playing position, international status, and ethnicity. Journal of Sports Sciences.

Total football system, dostupno na <https://www.britannica.com/sports/total-football-system>

Vugrinec, S. (2004). Programi rada škole nogometa. Zagreb: Kineziološki fakultet

9. PRILOZI

Slika 1. Prikaz sustava 1-1-9 („T“ sustav)

Slika 2. Prikaz sustava 1-2-3-5 („Piramida“)

Slika 3. Prikaz „WW“ sustava

Slika 4. Prikaz „WM“ sustava

Slika 5. Prikaz sustava Catenaccio

Slika 6. Prikaz sustava 1-4-2-4

Slika 7. Prikaz sustava 1-3-4-3

Slika 8. Prikaz sustava 1-4-4-2

Slika 9. Prikaz sustava 1-4-4-2 („romb“)

Slika 10. Prikaz sustava 1-4-5-1

Slika 11. Prikaz sustava 1-4-2-3-1

Slika 12. Prikaz sustava 1-3-5-2

Slika 13. Prikaz sustava 1-4-1-4-1

Slika 14. Prikaz sustava 1-4-3-3